

تاکید روحانی بر ضرورت حفظ محیط زیست تالاب انزلی

حسن روحانی در دیدار از انزلی گفت: اگر مسئله محیط زیست مورد توجه قرار نگیرد، حیات و سلامت و زندگی همه ما در معرض خطر خواهد بود. رئیس جمهور در سفر به استان گیلان، به همراه برخی از اعضای هیات دولت از منطقه آزاد انزلی بازدید کردند. در جریان این بازدید، گزارشی از وضعیت محیط زیست استان به وی ارائه شد.در ادامه سفر رئیس جمهور به استان گیلان، دکتر روحانی به همراه برخی از اعضای هیات دولت ازمنطقه آزاد انزلی بازدید به عمل آوردند.در جریان بازدید رئیس جمهور از منطقه آزاد انزلی گزارشی از وضعیت محیط زیست استان به وی ارائه شد.در بخش گزارش محیط زیست که بر روی یک بنر ۱۵ متری به نمایش در آمده بود ابتدا خاتم دکتر ابتکار معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان، توضیح کوتاهی درباره محیط زیست استان گیلان ارائه نمود و در ادامه محمد رضا برچی مدیرکل حفاظت محیط زیست گیلان، توضیحات جامعی با توجه به عکسها و نقشه های موجود به رئیس جمهور ارائه کرد.حوزه آبخیز تالاب انزلی،قابلیتها و تهدیدات آن از مهمترین مطالب ارائه شده به رئیس جمهور بود که مورد توجه ایشان قرار گرفت.در پایان بازدیددکتر روحانی در گفتگو باولاحد مرکز خبر بر اهمیت محیط زیست و جلوگیری از تخریب آن تاکید نمودند.ایشان با توجه به اهمیت تالاب بین‌المللی انزلی اضافه نمودند که موضوع تالاب انزلی به عنوان یک میراث ارزشمند برای کشور می‌باشد و حفظ محیط زیست این تالاب از ضروریات است و باید تمام تلاش ها در راستای توجه به این مهم متمرکز شود.

مردم ایلام از تردد زائران به عتبات عالیات هیچ سودی نمی‌برند

رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی ادعا کرد: سازمان حج و زیارت عرضه‌ی تأمین امنیت زائران را ندارد و در حالی سود تردد زائران عتبات عالیات در مرز مهران را به جیب می‌زند که مردم استان ایلام از این رخداد عظیم بی‌بهره هستند.

«عبدالرضا عزیزی» در جلسه مشترک شورای اداری و فرهنگ عمومی استان اظهار کرد: این کمیسیون تأثیرگذار تصمیمات بسیار بزرگی برای رفع مشکلات اجتماعی گرفته است به‌طوری‌که در مجلس نهم کمیته اپنارگران شکل گرفت و مطالبات این قشر که بعضاً تا ۲۷ سال مغفول مانده بود پرداخت شد و انجام این مهم ایفای وظیفه در برابر کسانی است که آرامش را برای ما به ارمان آوردند. وی با بیان اینکه استان ایلام محروم است و مردم برای رفع نیازهایشان به بارها این کمیسیون مراجعه می‌کنند، گفت: هر جای ایران که می‌رویم مشکل اشتغال داریم، دولت یک هزار میلیارد تومان اعتبار برای اشتغال جوانان در نظر گرفته بود که با پیگیری‌های کمیسیون اجتماعی مجلس این رقم به ۴۰۰ میلیارد افزایش پیدا کرد. عزیزی با تأکید بر اینکه به دنبال بیکاری بوده که انواع آسیب‌ها سراغ جامعه می‌آید، خاطرنشان کرد: در پرداخت حقوق بی‌عدالتی وجود دارد و برای مثال اختلاف‌های فاحشی بین حقوق فرهنگیان یا دیگر کارمندان است، چگونه معلم با خیال راحت به فرزندانش ما آموزش بدهد؟ اگر هست باید برای همه باشد و اگر نیست هم باید برای همه نباشد. رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی ادامه داد: در بازدید از مرز مهران وقتی سله‌های آتش میدان‌های نفت و گاز مشترک را در عراق را روشن دیدم درحالی‌که ما فقط به ایجاد چند حلقه چاه و آن‌هم رهاشده اکتفا کردیم قلب آدم درد می‌گیرد چون این میدان‌ها میان کشور ایران عراق مشترک هست و هر کشوری بیشتر بهره‌برداری کند بیشتر سود خواهد برد. عزیزی با بیان اینکه استان ایلام دارای ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بسیار خوبی است که باید مورد توجه قرار گیرد، ادعا کرد: مردم ایلام از تردد زائران به عتبات عالیات هیچ سودی نمی‌برند و همه سود به جیب حج و زیارت می‌رود و این سازمان عرضه‌ی تأمین امنیت زائران را ندارد و در شرکتی که صد شصت که خودشان تشکیل دادند سودهای کلان به جیب می‌زنند. وی با طرح این سؤال که آیا شایسته است مردمانی که ۸ سال در زیر بمب باران مقاومت کرده‌اند از تردد زائران عتبات عالیات هیچ سودی نبرند؟ ادامه داد: در مجلس شورای اسلامی این مهم پیگیری می‌شود و حق مردم ایلام را می‌گیرم. رئیس اجتماعی مجلس شورای اسلامی ادامه داد: مردم ایلام حق بسیار بزرگی بر گردن کشور دارند و مظلومیت این قایل قابل تحسین است اما برای گرفتن حق خود باید فریاد زد. وی در ادامه با بیان اینکه دیپلمات‌های ما اگر امروز بافتخار پیگیر مذاکرات هستند و در مقابل دشمن هستند همه مرهون خون شهیدانی است در استان ایلام و دیگر نقاط کشور نثار ارزشمند شده، تأکید کرد: همدلی و هم‌زبانی رمز موفقیت پیروی بر دشمنان است و فتوای رهبری در مورد سلاح هسته‌ای، دستورات و قوانین شورای امنیت برای ما ارزشمندتر و بااهمیت‌تر است.

به حریم‌های گردشگری تجاوز نکند

مدیرکل میراث فرهنگی و گردشگری استان قم، از خلاءهای قانونی حفاظت از حریم مراکز اقامتی و تاسیسات گردشگری شکایت کرد.
اواخر سال گذشته اداره کل میراث فرهنگی و گردشگری استان قم، به دلیل نبود ضوابط و قوانین برای جلوگیری از هر نوع ساخت‌وساز یا دادن هر نوع کاربری در حریم مراکز اقامتی و تاسیسات گردشگری مجبور شد در شعاع کمتر از یک کیلومتری «کاروانسرای یا سنگان» مجوز ایجاد یک مرکز پرورش دام و طیور جدید با کاربری گاوداری شیری را امضا کند. این در حالی است که فرمانداری استان قم، مدتی قبل مجوز ایجاد منطقه نمونه گردشگری در کنار کاروانسرای «یا سنگان» را به بهره‌بردار و یکی از تنها دو سرمایه‌گذار ناهای تاریخی قم داده بود، این‌بار تلاش خود را برای ایجاد مراکز مختلف مرغداری و گاوداری در منطقه‌ی جنت‌آباد که در ۲۵ کیلومتری قم و در منطقه‌ی نمونه‌ی گردشگری یا سنگان انجام می‌دهد. عیسی رضایی، مدیر کل اداره میراث فرهنگی و گردشگری استان قم، در این زمینه به خبرنگار گردشگری ایسنا گفت: چند سال پیش جهاد کشاورزی استان، زمینی که جزو اراضی شهری می بود را به شخصی واگذار کرد تا با ارائه‌ی مجوز دامداری پروری آن زمین را به بهره‌برداری برساند، اما او دور زمین را دیوار کشید و کار را به همان شکل رها کرد، اما از ابتدای امسال بار دیگر قصد ادامه‌ی کار را با مجوز گاوداری شیری دارد. او با بیان این‌که اداره کل میراث فرهنگی استان، در جواب استعلام جهاد کشاورزی اجازه‌ی انجام این کار را به دلیل قرار گرفتن در کنار یک مرکز گردشگری نداد، افزود: با این جواب فرمانداری قم از این اداره کل سند و قانونی خواست تا به آن استناد کند، اما متأسفانه به دلیل نداشتن هیچ سندی مجبور شدیم اجازه‌ی راه‌اندازی گاوداری را صادر کنیم. مراکز اقامتی و تاسیسات گردشگری نیز باید مانند بناهای تاریخی، ضوابط و قوانین خاص خود را داشته باشند تا از ایجاد مراکز که باعث آلودگی محیط زیست و آلودگی فضای ظاهری اطراف بناهای تاریخی و به خصوص قطاعی که گردشگران رفت و آمد می‌کنند، جلوگیری شود. مدیرکل اداره میراث فرهنگی و گردشگری استان قم، با اشاره به وجود مرکز پرورش دام و طیور در اطراف کاروانسرای پاسنگان نیز گفت: قبل از آغاز مرمت این کاروانسرا نیز سه واحد از این مراکز ایجاد شده است که متأسفانه برای آن‌ها نیز نمی‌توانیم کاری انجام دهیم. رضایی تأکید کرد: با این وجود در نخستین جلسه‌ی کارگروه گردشگری سال ۹۴ در استان قم قصد داریم این مشکل را مطرح و حداقل در سطح استان قم با ابلاغ یک مصوبه یا بخشنامه از نا برطرف کنیم. امیدواریم مسئولان سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان در سطح کلان برای برطرف کردن این مشکل اقدام کنند.

هامون در حالی این روزها به مکانی خشک و بی آب و علف تبدیل شده است که این دریاچه طبق اسناد تاریخی در گذشته مهم‌ترین عامل توسعه تمدن در این سرزمین بوده است.
دومین سفر استاندار سیستان و بلوچستان به سرزمین هامون در حالی انجام شد که همگان منتظرند ببینند تا نتایج برگزاری همایش بزرگ تالابها در استان چه تاثیری خواهد گذاشت و این چراغ امیدي که در دلشان روشن شده، نورانی می‌ماند؟این سفر بهانه‌ای بود تا به مرور اهمیت هامون این کیانسه عاشق بپردازیم و فراز و فرودهای حق با‌اش را رصد کنیم.در سراسیمی زیر این کاخ و پرستشگاه به تدریج شهری بزرگ بنا شد که در فصول مناسب سال زرتشتیان از «رخ»، «گندلاره»، «کرمان» و «هرات» برای زیارت به کوه خواجه و هامون می‌آمدند. تردیدی نیست که وجود این مکان باعث نیرومندی و تقویت سنت های زرتشتی سیستان می‌شده است به طوری که سیستانها در طول تاریخ از این بابت به خود بالید و مقام شامخی برای خود در تاریخ کیش زرتشت قائل بودند. بنا به متنی زرتشتی «در اوایل آمدن اسلام، زرتشتیان سیستانی باز هم رسم خود را فراموش نکرده و هر ساله در روزهای مقدس نو (عید نوروز) و مهرگان بر بلنای کوه خواجه می‌فتند و آیین های دینی خود را بجا می‌آوردند و در دریاچه کیانسه که تنی می‌کردند تا شاید امیدی از ظهور برای آنان نمایان شود».

هامون نقش محوری در زندگی مردم سیستان داشته است
از تاریخ این رود مشخص است که بارها و بارها هامون، عشق، امید و زندگی را برای مردمان سیستان معنا کرده است و در عین حال با بررسی تاریخ معاصر نیز به خوبی می‌توان بی برد که کیانسه روزی و نان بیشتر مردمان را در دل خود جای داده بود.دکتر رضا رئیس طوسی استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران در مقاله ای علمی – پژوهشی پیرامون اهمیت هامون به شوکفای اقتصاد کشاورزی سیستان که یکی از ابادترین مناطق و مرکز عمده تمدن گذشته ایران بود، اشاره کرده و به بررسی مختصری از آثار به جا مانده آن پرداخته است.جهان تاب می‌گوید: بررسی این مقاله علمی پژوهشی، نشان می‌دهد که به طور عمده قرن نوزدهم، سیستان دلتای نسبتا وسیعی است که به صورت عمده رودخانه هیرمند، خاش، فراه و هاروت آن را تشکیل داده اند. هیرمند با آب گدزی سالانه نزدیک شش هزار میلیون مترمکعب به دریاچه های کم عمق بزرگی که هامون خوانده می‌شد، می‌ریخت و حجم آبی حدود پنج میلیارد را برای هامون رقم می‌زد.ایرانشناس معروف سیستان نیز در این باره می‌گوید علاوه بر اثرات زیست محیطی و تنوع آب و هوایی که هامون ایجاد می‌کرد، بستر آن محل رویش انواع نی، علف های خودروی آبی که منبع غذایی برای دامپروری و رمه داری بود و تولیدات آن در نیمه قرن نوزدهم به شهرهای مشهد، شیراز، اسفهان، عشق آباد، هرات و قندهار صادر می‌شد.دکتر ایرج افشار سیستانی افزود: حوضچه های درون نیزابرا با گیاهان خودروی آبی محل مهاجرت انواع متعدد پرندگان بود و صید پرندگان و ماهی از هامون یک منبع اقتصادی دیگر سیستانیان به شمار می‌رفت.وی تأکید کرد: سیستان را به علت حاصلخیزی فوق العاده خاک و فراوانی آب آن «مصر» دوم می‌خواندند. موقعیت جغرافیایی و منابع طبیعی آن، به خصوص در زمینه فصل غلات و پرورش دام می‌توانسته است آن را به یک قطب عظیم و با اهمیت راهبردی سیاسی و تجاری تبدیل کند.

اهمیت سیستان این منطقه را به حوزه رقابت استعماری روس و انگلیس تبدیل کرد.
همین اهمیت، سیستان را تبدیل به حوزه رقابت استعماری روس و انگلیس کرد. امپراتوری بریتانیا که تا اواسط قرن نوزدهم، هند را به عنوان منطقه مرکزی امپریالیسم بریتانیا تحت تسخیر درآورد بود به افغانستان و ایران به عنوان منطقه حائلی علیه روسیه نظر داشت که با برنامه ای حیلۀ گرایانه نقشه اش را اجرایی کرد و در بدو ورود تقسیم سیستان ایران و افغانستان را از روپا به باور تبدیل کرد.می توان با یک مطالعه تفصیلی از تمام دهات سیستان، وضعیت کشاورزی و دامداری سیستان را به **روس و انگلیس تبدیل کرد.**

همین اهمیت، سیستان را تبدیل به حوزه رقابت استعماری روس و انگلیس کرد. امپراتوری بریتانیا که تا اواسط قرن نوزدهم، هند را به عنوان منطقه مرکزی امپریالیسم بریتانیا تحت تسخیر درآورد بود به افغانستان و ایران به عنوان منطقه حائلی علیه روسیه نظر داشت که با برنامه ای حیلۀ گرایانه نقشه اش را اجرایی کرد و در بدو ورود تقسیم سیستان ایران و افغانستان را از روپا به باور تبدیل کرد.می توان با یک مطالعه تفصیلی از تمام دهات سیستان، وضعیت کشاورزی و دامداری سیستان را به

گزارش

بازگشت شیر ایرانی به وطن

شیر ایرانی در کشور هندوستان «شیر هندی» نامیده می‌شود اما نام اصلی این زیرگونه از شیر، شیر ایرانی بوده و این مهم از واژه پرسیکا نشأت گرفته و در تمام دنیا نیز نام این زیرگونه با همین نام (شیر ایرانی) مشخص می‌شود.

دریاچه هامون (سیستان) با مساحت ۴۰۰۰ کیلومتر مربع و عمق متوسط ۵ متر (در فصول پر آبی)، بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین کشور، سومین دریاچه بزرگ کشور پس از خزر و ارومیه و هفتمین تالاب بین‌المللی جهان است که در شمال و شمال غربی دشت سیستان (شمال استان سیستان و بلوچستان) قرار گرفته و به ۳ قسمت پوزک، صابوری و هیرمند تقسیم شده است که در زمان وفور آب به هم متصل می‌شوند. وابستگی دریاچه هامون به رودخانه هیرمند باعث شده تا هرگونه نوسانات در میزان آب آن، مشکلاتی را برای کل سیستم بوجود آورد. اهمیت این دریاچه به خاطر آب شیرین آن و امکان پرورش و صید ماهی در سالیهای پر آبی و تأمین علوفه دام‌ها از طریق حاشیه و نیرازهای آن است.

دریاچه ای که زندگی مردم اش است؛

هامون چشم انتظار محبت

هنگام تقسیم اولیه در سال ۱۸۷۲ الی ۱۹۰۰ که عملاً سیستان از سرزمین های آباد و آب محروم شده است، مقایسه کرد. حتی در سال ۱۸۷۲ در سیستان، گندم، جو، ماش، عدس، لوبیا، کنجد، تنباکو، یونجه، هندوانه، خربزه، سیر، پیاز، چغندر، کدو، زردک و بادمجان به عمل می‌آمد و انواع میوه ها، انجیر، الوجه، زردآلو، آلبالو، توت، خرما و… کشت می‌شد. دامداری در آن رونق داشت و تولیدات آن به شهرهای مختلف صادر می‌شد اما در دهه ۱۹۰۰ در سال های انقلاب مشروطه، در منطقه باقیمانده سیستان دیگر هیچ نوع کشتی به عمل نمی‌آمد. با کودتای ۱۲۹۹ روابط دو کشور ایران و افغانستان تحت نفوذ کامل بریتانیا مجدد برقرار شد و دولت وقت از سال ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۱ در مورد تقسیم آب هیرمند با افغانستان به مذاکره می‌پردازد و سرانجام در شهریور ۱۳۱۵ براساس توافقنامه، آبی که به بند کمال خان می‌رسد به صورت مساوی بین ایران و افغانستان تقسیم می‌شود.پس از این تفاهم نامه هفت سال بعد در دیماه ۱۳۱۷ قراردادی امضا می‌شود اما دولت افغانستان در همان زمان طی اطلاعیه به این قرارداد اعتراض کرده و به صورت عملی دو نهر را در مسیر ورود آب به ایران باز می‌گذارد تا سهم آب ورودی به سیستان کم شود. مذاکرات در این زمینه تا سقوط رضاشاه ادامه می‌یابد و در رژیم

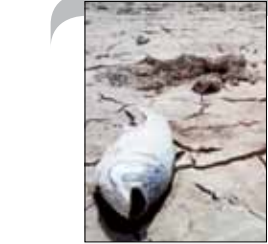
محمدرضا شاه، دولت قوام السلطنه در مهر ۱۳۲۵ اعلام می‌کند که استفاده از آب هیرمند قبل از رسیدن به بند کمال خان برای افغانستان بلامنع است که این تصمیم خود کارت سفیدی برای افغان ها به شمار می‌رفت. با این تصمیم، دولت افغانستان برای استفاده گسترده از آب هیرمند دو سد کجکی و ارغنداب را با کمک شرکت امریکایی موریس نودسون احداث می‌کند که منابع آبی بیشتری را در اختیار بگیرد.

سدها هامون را خشکاند

ایجاد این دو سد ضمن اعتراض شدید ایران، متأسفانه نتیجه‌ای برای مردمان سیستان در بر نداشت و روز به روز سهم آب هامون و هیرمندایرانی کمتر شد.سرانجام ماینجیگری امریکادر اسفندماه ۱۳۵۱، علی‌رغم توانایی های نظامی ایران در منطقه، هنگامی که ایران پاسداری خلیج فارس و منطقه را پذیرفت امیرعباس هویدا نخست وزیر دولت شاه توافقتله‌ای را با افغانستان امضا می‌کند که حاوی نتایج تمام تحمیلاتی است که بریتانیا از ۱۸۷۲ اعمال کرده و نیز شامل موارد دیگری است که امریکابا آن افزوده است.رود هیرمند همواره مهم‌ترین مساله در عقد قرارداده‌ها بوده و انگلستان نیز به عنوان ماینجیگر بین ایران و افغانستان همواره شیر ایرانی در گذشته با جمعیت فراوانی در دشت‌های کشور ما زندگی می‌کرده و نماد ملی ایرانیان نیز محسوب می‌شده است.اطلاعات ذکر شده در سفرنامه‌ها و گزارش‌های محققان نشان می‌دهد که تا حدود ۱۵۰ سال قبل این حیوان در شمال خوزستان و جنوب فارس تا بوشهر حضور داشته است.دشت ارژن فارس یکی از بهترین زیستگاه‌های شیر ایرانی بوده است. بلنغورد جانورشناس معروف در قرن نوزدهم می‌نویسد: «هر سال تعداد ۴ تا ۵ تا شیر در منطقه دشت ارژن شکار می‌شد و بچه شیرها را در بازار شیراز بفروش می‌رساندند.»بر اساس یک روایت آخرین شکار شیر در ایران توسط ظل‌السلطان پسر ناصرالدین شاه انجام شده است اما خود او در خاطراتش (که در ۱۳۳۲ هـ. ق تنظیم شده) به حسرت در شکار شیر اشاره کرده است. ظل‌السلطان در این کتاب گفته که در دشت ارژن به شکار شیر می‌رود و علی‌رغم جرگه کردن منطقه با ۱۰ هزار نفر، موفق نمی‌شود شیری شکار کند. او همچنین ضمن توصیف رود قره‌آق‌آج (در جنوب شیراز) می‌نویسد: «شیر فراوان و زیاد است ولی از قراری که شنیدم به قرب پانزده سال است که دیگر هیچ شیری در شیراز دیده نشده است.» به علاوه این شاهزاده قاجار به منطقه کام‌فیروز اشاره می‌کند که با سران ایل قشقایی برخی شکار شیر می‌رود که آنها دو شیر شکار می‌کنند اما ظل‌السلطان دست خالی برمی‌گردد. گزارش‌هایی از مشاهده شیر در اواسط قرن بیستم میز در دست است. مشاهده یک شیر در سال ۱۹۴۱ در ۶۴ کیلومتری شمال درفول توسط یک نقشه‌بردار هندی قشون انگلیس یکی از آخرین گزارش‌های مشاهده شیر در ایران است و احتمالاً تا چند سال پس از آن نیز چندین شیر در ایران وجود داشته است.نهایتا شیر ایران به دلیل شکار بی‌رویه، کوچک شدن زیستگاه و نابودی طعمت هایش به طور کامل از طبیعت کشور حذف می‌گردد.پس از آن ایرانی ها بارها تلاش کردند که نماد کشور خود را به ایران بازگردانند اما پیش از انقلاب اسلامی تلاش ها برای گرفتن شیر ایرانی از هندوستان با مخالفت مسئولان این کشور مواجه شد.دریافت شیر ایرانی از هند پس از انقلاب نیز بارها از سوی ایران پیگیری و حتی طرح تعویض شیر ایرانی و یوزپلنگ آسیایی از سوی هندی ها مطرح شد که خوشبختانه ایران با این طرح مخالفت کرد.شیر ایرانی بصورت آزاد تنها در طبیعت کشور هند زندگی می‌کند اما این زیرگونه در برخی از باغ وحش های جهان نیز نگهداری می‌شود.حدود دو سال است که باغ وحش تهران تلاش می‌کند تا بتواند موافقت نهادهای بین‌المللی مرتبط را برای تحویل یک جفت شیر ایرانی به این باغ وحش را جلب نماید.باغ وحش تهران در حال حاضر عضو موسسه موسوم به EEP است و بابت حضور خود حق عضویت می‌پردازد. ایران به عنوان یک عضو، این اجازه را دارد که درخواست خود را مبنی بر نگهداری از گونه های خاص و در معرض انقراض را مطرح نموده و در صورتی که استانداردهای لازم برای نگهداری از آن گونه را داشته باشد، این درخواست بررسی شده و با آن موافقت خواهد شد.این موسسه پس از بررسی‌های لازم و بدون دریافت هیچ هزینه اضافی، گونه مورد نظر را در اختیار باغ

فکری به حال هامون بکنید

دریاچه هامون (سیستان) با مساحت ۴۰۰۰ کیلومتر مربع و عمق متوسط ۵ متر (در فصول پر آبی)، بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین کشور، سومین دریاچه بزرگ کشور پس از خزر و ارومیه و هفتمین تالاب بین‌المللی جهان است که در شمال و شمال غربی دشت سیستان (شمال استان سیستان و بلوچستان) قرار گرفته و به ۳ قسمت پوزک، صابوری و هیرمند تقسیم شده است که در زمان وفور آب به هم متصل می‌شوند. وابستگی دریاچه هامون به رودخانه هیرمند باعث شده تا هرگونه نوسانات در میزان آب آن، مشکلاتی را برای کل سیستم بوجود آورد. اهمیت این دریاچه به خاطر آب شیرین آن و امکان پرورش و صید ماهی در سالیهای پر آبی و تأمین علوفه دام‌ها از طریق حاشیه و نیرازهای آن است.

باقی مانده است تا کشاورزان و دامدارانی که نتوانستند دام‌های خود را چرا کنند مجبور به مهاجرت شوند زیرا روستاهایشان در اثر هجوم شن‌های روان دریاچه قابل سکونت نبود.دریاچه هامون که بعد از دریاچه ارومیه و دریاچه خزر سومین دریاچه بزرگ کشور است به‌دلیل عدم اختصاص حق آبه توسط کشور افغانستان دیگر اثری از حیات در آن دیده نمی‌شود.معاون محیط زیست کشور در سفر اخیر خود به سیستان، با تأکید بر ضرورت و ظرفیت سازی بین‌المللی برای مشارکت سازمانهای بین‌المللی در جهت احیا هامون، گفت: هامون جدای از تالاب بودن، جدای از زیستگاه پرندگان بودن، جدای منشا اقتصادی مردم بخشی از تاریخ و تمدن ایران به شمار می‌رود به طوری که در تمام ادیان از آن به نیکی و تقدس یاد می‌شود.

چه باید کرد؟

تعداد شکل‌های زیست‌محیطی که بیابیه‌حمایتی از تالاب‌های بین‌المللی هامون را در آستانه سفر اشراف‌غنی رئیس‌جمهور افغانستان به ایران امضا کرده‌اند افزایش یافت. این در حالی است که سه شکل زیست‌محیطی افغان هم این بیابیه را امضا کرده‌اند. «حاج شمس الدین بارک زایی از ولایت فراه»، «حاج محمدیونس عرب از ولایت نیمروز» و «حاج نبی جان قلجیای از ولایت نیمروز» سه شکل زیست‌محیطی هستند که بیابیه حمایت از احیای تالاب‌های بین‌المللی هامون را امضا کرده‌اند. در این بیابنه که تاکنون امضای ۴۲ تشکل را زیر خود دارد، ۸ خواسته از روسای جمهور ایران و افغانستان مطرح شده است. الف: نجات اکوسیستم بی‌نظیر تالاب‌های بین‌المللی هامون و حفظ و احیای تمامیت اکولوژیکی آن با توجه به اصول و مصوبات کنوانسیون‌های بین‌المللی؛

ب: به رسمیت شناختن قوانین و مقررات و معاهدات بین‌المللی (حفاظت از تنوع زیستی، تعدیل اثرات تغییر اقلیم، جلوگیری از تخریب سرزمین، مقابله با بیابانزایی و…) و همچنین اصول دیپلماسی آب در تالاب‌های فرامرزی و حل چالش‌های محیط زیستی اکوسیستم پهناور تالاب‌های بین‌المللی هامون؛

ج: تعامل، همسویی و همکاری دو جانبه و چندجانبه دست‌اندر کاران و سیاست‌گذاران محلی، ملی و منطقه‌ای در جهت حفاظت، بهره‌برداری پایدار و احیای تالاب‌های بین‌المللی هامون؛

د: تلاش در جهت کاهش و حل مشکلات اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی تالاب‌های بین‌المللی هامون در یک فرایند مشارکت‌مدل با نقش آفرینی گروه‌های ذی‌حق و ذی‌نفع (مهربان و جوامع بومی و محلی، سازمان‌های مردم‌نهاد، سازمان‌های دولتی، دانشگاهیان، مؤسسات تحقیقاتی و…) با اتکا به وجوه مشترک فرهنگی و مذهبی طرفین؛

ه: مشارکت طرفین در فرآیندهای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های مرتبط با دشت‌های حوضه آبخیز هیرمند و از آن جمله دشت سیستان از طریق مذاکره و دستیابی به راه‌حل‌های مناسب در سطوح مختلف محلی، استانی، ملی و بین‌المللی؛

و: به رسمیت شناختن قرق‌های بومی (مناطق حفاظت شده توسط جوامع بومی و محلی) و تصدی‌گری این جوامع با توجه به مصوبات کنوانسیون‌های بین‌المللی؛

ز: تدوین برنامه توسعه و بهره‌برداری خردمندانه مشترک در قالب اصول مدیریت جامع زیست‌بوم با مشارکت تمام گروه‌های ذی‌حق و ذی‌نفع در سایه تفاهم؛ همدلی، هم‌زبانی و همکاری می‌فابین؛

ح: نامگذاری روز دیدار هیئت‌های عالی‌رتبه افغانستان و ایران به عنوان «روز همکاری»؛ در جهت پاسداریت ارزش‌ها و کارکردهای اکولوژیکی، فرهنگی واجتماعی تالاب‌های بین‌المللی هامون؛

ا: تشکیل کمیته‌های تخصصی در جهت:معنقدیم حفاظت از اکوسیستم‌ها مرز نمی‌شناسد. بر این اساس، حوزه آبریز هلمند که بالادست تالاب‌های بین‌المللی هامون واقع است، می‌بایست به صورت یک اکوسیستم یکپارچه مورد مطالعه و برنامه ریزی قرار گیرد و اطمینان داریم که حفظ و احیای این میراث طبیعی مشترک، سبب توسعه و رونق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی کل این منطقه خواهد شد.

وحش منقاصی خواهد گذاشت تا ضمن آنکه در معرض دید عموم گذاشته می‌شود، با شرایط مناسب بتوانند تولید مثل کنند.

قدم‌های نهایی برای حضور شیر ایرانی در باغ وحش تهران

پس از دو سال مکالمه و کار مداوم، موسسه اروپایی باغ‌وحش‌ها و آکواریم‌ها پس از بررسی‌های انجام شده و ایجاد استانداردهای اولیه لازم، حدود شش ماه پیش با درخواست ایران موافقت کرده‌و مجوز ورود شیر ایرانی به باغ وحش تهران، صادر شده است.بنابراین قرار است بزودی در صورت رعایت استانداردها و ایجاد زیر ساخت های لازم، یک جفت شیر ایرانی نر و ماده به باغ وحش تهران تحویل داده شود.موسسه اروپایی باغ‌وحش‌ها و آکواریم‌ها همواره به EAZA یا دو تشکل همکاری و برنامه‌های خود را هماهنگ می‌کند. یکی «برنامه گونه‌های در خطر انقراض» یا EEP است و دیگری هم ESP نام دارد که تلاش آن روی ثبت و ضبط گونه‌های حیات وحش و حفظ اسناد مرتبط با آن است.در نامه‌های ارسال شده از سوی باغ وحش تهران، ایجاد شرایط لازم و مناسب از جمله برخورداری از نور طبیعی، دسترسی به منابع کافی آب و همچنین حصار لازم و مساحت مناسب و طور مشخص تعیین شده است.در این زمینه جایگاهی از فضای یورنی ۸۵۰ مترمربع و کاملاً منطبق با استانداردهای بین‌المللی برای تکثیر شیر ایرانی در نظر گرفته شده و نقشه‌های مربوطه به اتحادیه باغ وحش‌های اروپا ارسال گردید.مشخصاتی جایگاه و شرایطی که برای نگهداری شیر از سوی باغ وحش تهران ارائه شده بود همگی توسط اتحادیه باغ وحش های اروپا تایید شده و با تایید نقشه ها، عملیات ساخت جایگاه آغاز گردید و در حال حاضر مراحل نهایی ساخت این تشکل شدن است.پس از پایان ساخت جایگاه، کارباستان اروپایی بصورت حضوری از این مکان بازدید خواهند نمود و پس از تایید نهایی اجازه انتقال یک جفت شیر ایرانی به این جایگاه را صادر خواهند کرد.گفتنی است این تصمیم مهم با مشورت و حمایت بخش حیات وحش دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، آقای دکتر رستمی و دانشگاه محیط زیست آقای دکتر فاضل‌آبادی اخذ شده و کارشناسان ایرانی و بین‌المللی در این‌باره کمک رسان باغ وحش تهران بوده اند.باغ وحش تهران در حال حاضر از گونه های مختلف گربه سان ازجمله بلنگ ایرانی، بلنگ آفریقایی، شیر آفریقایی، ببر بنگال، کراکال، سیاه گوش و گربه جنگلینگهداری می‌کند که جایگاه نگهداری آنها نسبت به گذشته کاملاً تغییر کرده و در حد استانداردهای بین‌المللی است.هر چند به دلیل تخریب زیستگاه های شیر در استان های جنوبی کشور و تحویل شیرهای باغ وحشی به ایران، در حال حاضر به هیچ عنوان امکان معرفی مجدد این گونه به طبیعت کشور وجود ندارد اما حضور شیر ایرانی پس از سال ها در کشور اتفاق خوشحال کننده‌ای است و می‌توان امیدوار بود با پیشرفت علم و افزایش حساسیت دولت به حفظ محیط زیست و گونه های جانوری، در آینده بتوان بخش هایی از زیستگاه ها را احیا و شیرهای ایرانی را در آن رهاسازی نمود